

A néptáncos revival mozgalom szerepe napjaink városi szabadidő- kultúrájának alakításában Szegeden – egy táncegyüttes példája

TAKÁCS GERGELY

A kutatásról

E dolgozat témájául a városi szabadidő-eltöltési szokások vizsgálatát választottam, melyet egy szegedi táncegyüttes tagjainak példáján át szeretnék bemutatni. Kutatásom előzményeként elsősorban előző szakdolgozatomat szeretném megemlíteni, melyben az emberi érzelmek identitásformáló hatásait vizsgáltam, vagyis azt, hogy ezen tényezők hogyan hatottak a városi táncegyüttesekben táncoló egyének tánchoz, hagyományhoz, közösséghez való viszonyának alakulására.

A kutatás során arra az eredményre jutottam, hogy azok, akik ezt a mozgásformát és művészeti tevékenységet választják belülről fakadó szocializációs és kulturális igényeik kielégítéséhez, előszeretettel művelik azt közösségben, specialista útmutatásait követve, valamint szituatívan változó módon, de általánosságban mégis igyekeznek fenntartani az állandó kapcsolatot a tevékenységgel és a közösséggel.¹ Az interjúk és kérdőívek felvételekor kiderült, hogy a primer érzelmkifejezés verbális módja az az út, amelynek során tudatossá válnak azok a motivációk, melyek meghatározzák a néptánchoz való viszonyt a városi környezet és a hagyományos módon keletkezett népművészeti javak kontextusában jelen lévő szabadidős tevékenységek mindennapi tevékenységek rendszerébe való beillesztésekor. Elsődleges forrásaim között megtalálhatóak korábban felvett interjúk, illetve azok jegyzetei, hosszabb szöveges kifejtést igénylő kérdőívek és internetes felületű feleletválasztó és számskálával értékelő kérdőívek.

Ebben a dolgozatban egyetlen táncegyüttes, a Délkert Táncegyüttes tagjainak szabadidő-eltöltési szokásait elemeztem.

Az említett kutatottak köréről fontos tudni még azt, hogy nem hivatásszerűen táncolnak, vagyis csoportjaikkal az amatőr kategóriába tartoznak, nem „profiként” űzik a táncot, sokkal inkább hagyományörzéseként, önkifejezési módként, közösségi élményként, szórakozásként és nem pedig megélhetési lehetőségként tekintenek rá.²

---

¹TAKÁCS 2014, 470.

²TAKÁCS 2014, 467.

Motivációk és társas identitásalkotó folyamatok

Az egyéni motivációk igen sokfélék lehetnek, kezdve a tudatos hagyományos³ népi kultúra iránti érdeklődéstől, a tánc és a mozgás pozitív érzésekkel való azonosításán át, a kikapcsolódásig. Ezek fontos részei egy tevékenység-specifikus (néptáncos), vélt vagy valós élmények elvárásainak megfelelő csoportnak, amelyek tagja bizonyos célokért (hagyományörzés, közösségalkotás) választották a csoportot. Ezt figyelembe véve bizonyos fokú szimpátia alakul ki az elvárt pozitív, szellemi szükségleteket kielégítő értékeket biztosító csoport iránt, noha kiválasztása lehet esetleges, vagy minél pontosabb információk által meghatározott társas igény.⁴

Kaschuba szerint a néprajz és az etnológia, vagy kulturális antropológia⁵ közötti különbségekre tekintve, nem elhanyagolható tényező a társadalom nézőpontja, amelyre azonban a néprajz akadémiai tudományterületté válása óta az iparosodás, a technika és a modern médiumok erősen hatottak, így szemléletét és a folyamatokhoz való hozzáállását is megváltoztatták. Eközben a kulturális eredet és a hagyományozódás kutatása eltérő reakciókat váltanak a két tudományszak értelmezésénél.⁶ A feltételezett archaikus kultúra iránti érdeklődés, illetve a nemzeti identitás újrakonstruálása a 2000-es évek elején ismét súlyozottan alakítja a fent említett szemléletmódot (mitológiák, rejtélyek felfedése, az ősiség kérdésének „re-neszánusza”).⁷ Feltételezett és/vagy valós értékválságok növelhetik a néptánc képviselte kulturális közeg, a jelen társadalmától elkülönülő természetét a nagymértékben urbanizált, illetve fogyasztói környezetben. A „kulturális értékek” közötti szabad válogatás elérhető és esetenként megvehető cikként jelenik meg úgy, mint szórakoztató, vagy éppen „nemzetnevelő” tényező. Nincs azonban „partvonalra szorítva” a fentebb említett értékek tudományos kritikája, még akkor sem, ha az úgynevezett közbeszédben ez még nem is fogható fel általános tendenciaként. A közbeszéd határozza meg a társadalom viszonyulását egy-egy kulturális-társadalmi jelenséghez, ezért figyelni kell rá, főleg a tudomány és a társadalom viszonyának vizsgálatánál. A >fesztival.mandiner.hu< Berecz Istvánnal, a Fölszállott a Páva című néptáncos, népzenei televíziós vetélkedő győztesével készített interjújában tetten érhető a fenti gondolatcsor.

---

³ ISTVÁNOVITS 1979.

⁴ TAKÁCS 2014, 470.

⁵ HERSKOVITS 2002–2003.

⁶ KASCHUBA 2004, 49–50.

⁷ KASCHUBA 2004, 50.

„Mindig próbálom hangsúlyozni: a legfontosabb, hogy bekapcsoljuk a vérkeringésbe az egész társadalmat. Így léphetné át önnön kereteit a néptánc, és nem csak szórakozás lenne, hanem nemzetnevelő tényező. Ezt vidéki táncoktató kollégák sokszorosan meg tudják erősíteni: az, hogy a diszkó és a spangli helyett a srácok a próbaterembe menjenek, alapvető nemzeti érdek a felnövekvő generációk testi-lelki egészségének szempontjából és a kultúramegőrzés szempontjából is. Ha túlszakmáskodjuk a dolgot, csak egymást nézegetjük, belterjesek lehetünk. Ugyanakkor a szakmára szükség van, hisz azért járunk előrébb a népi kultúra feldolgozásának hitelességében, mert Kodály és Bartók nyomán a népzene és néptánc interpretációjára is szigorú elvárások alakultak ki a táncházmozgalomban. Szembeállíthatjuk ezzel szomszédjainkat, akik a népszerűség oltárán láthatólag semmit sem törődnek gyűjtésekkel, filmekkel, régi formákkal. Vadul burjánozzék a népi-nemzeti kultúra, elfér benne a szintetizátor is! Hallgatja is az egész ország, három tévéadón keresztül nullahuszonnégyben. Közben azért próbáljuk a közönség igényéhez hozzá igazítani, és ezáltal a könnyebben emészthetőség érdekében ócsítani a népi kultúrát, ne feledkezzünk meg nevelni is őket. S ehhez legjobb út-mód, ha táncol, énekel, zenél a nép. És itt megint visszatértünk oda, hogy a gyerekektől kell belopni zenét, éneket, táncot, s a mikroközösségek szintjén kell bevonni a társadalmat ebbe a folyamatba.”⁸

Az első jelentősebb táncos élmény (látott táncstudás, táncházakban megnyilvánuló viselkedés-forma, látható csoportkohézió) meghatározó lehet a kötődések kialakulásában. A szimpátiának elsősorban szubjektív, másodsorban objektív okai lehetnek az egyén részéről.⁹ A szimpátia a későbbiekben átalakul aktív részvétellel a csoport meghatározott időben lévő próbáin, fellépésein. Így a szimpátia mellett, meglátásom szerint, az egyén cselekvő tagként, résztvevővé válik a csoporttal eltöltött idő alatt és az interakciók révén a csoportot összetartó identitás hordozójává, kifejezőjévé válik.

Az egyéni indíttatás, vagyis a kutatás kezdő lépéseihez fontosnak tartom néhány mondatban újra megemlíteni azt, hogy hogyan is kerültem kapcsolatba a problémakörrel, először mint sportoló, táncos, hallgató és kutató; csoportok-közösségek és a társadalom tagja. Saját viselkedésünk megfigyelése révén megtudhatunk olyan reagálási stratégiákat magunkról, amikor minden más információforrás elégtelennek bizonyul.¹⁰

---

⁸ BEREZ 2015.

⁹ BALI 2006, 338–340.

¹⁰ SMITH – MACKIE 2001, 191.

A néprajz, a kulturális antropológia, a szociálpszichológia és szociológia területeiről gyűjtött módszerekkel próbálom megérteni a vizsgált jelensége(k)et.¹¹ Ezen területek módszereinek szintetizálása valóban problémás. Ebben a dolgozatban az ugyanúgy, vagy hasonlóan megnevezett vizsgálati szempontok, fogalmak, meghatározások összegyűjtésére és a problémának való megfeleltetésre teszek kísérletet.

A többféle elméleti szempontot felvonultató kutatáshoz nélkülözhetetlen a kutatói pozíció folyamatos ellenőrzés alatt tartása, mivel ezen időszak alatt magam is a vizsgált közösségekhez tartoztam-tartozom. Az énfogalom, ami igyekszik körülhatárolni az egyén öntudatos jelenlétét környezetében az a személyes jellemzőkről alkotott egyéni meggyőződések összege. Hosszú időn keresztül, a sokféle információ alapján kialakított magyarázatainkból rakhatjuk össze önismeretünket, vizsgálhatjuk viszonyainkat, reakcióinkat, esetleg identitásunkat.¹²

Feltevésém szerint a közösségben végzett tevékenységekhez a legtöbb esetben kapcsolódik valamilyen vélemény, összkép a tevékenységgel járó pozitív, illetve negatív attitűdökről. A tevékenységet végzők, esetünkben a néptáncosok, a hétköznapi léttől eltérő gyakorlatban látják a „szabadulást” problémáiktól. Véleményem szerint azonban nem minden esetben deríthetünk fényt a viszonyulás valós okaira, ehhez pszichológiai szaktudás szükségeltetik, hiszen az egyén sok esetben csak hosszas gondolkodás, önismereti tréningek során ébred rá tevékenységének legmélyebb kiváltó okaira.

Lőrincz D. József történeti forrást idéz a „népi táncokat” jellemző kifejezések leírásakor, miszerint: „*tombolnak, kézfogások, ölelések, ugráló, kiált, ugrik, fényes patkód dörögjön, nyakát rázza, tapogatások*” stb.¹³ Számomra nem is maga a forrásérték figyelemfelkeltő, hanem a fentebb olvasható szavak, szókapcsolatok jelentése, kifejező természete. Indulat-, vagy éppen kapcsolatteremtő jelentésük arra enged következtetni, hogy a történeti-néprajzi kutatások során felgyűjtött táncokkal kapcsolatos információk alapján a néptáncokkal kapcsolatos érzelmekre vették irányították rá a figyelmet, amelyek a leginkább meghatározzák azok jellemzőit. Természetesen nem

---

¹¹ „...Mindenekelőtt a szűkebb értelemben vett szociológiához, mint a társadalom tudományához alakul ki egyfajta ambivalens, egyszerre közeledő és támadó viszony... Jóllehet módszertanilag is átvesszik a szociológiai elemzési modelljének következetes, analitikus szemléletmódját... nagyon gyakran átdolgozzák saját használatra, így a módszereket inkább összekutyulva alkalmazzák – egyes kutatók számára mindez szentségtörés, mások számára viszont a kreativitás jele.” (KASCHUBA 2004, 51)

¹² SMITH – MACKIE 2001, 191.

¹³ LŐRINCZ D. 1987, 13.

akarom kizárni a társadalmi-történeti kutatások eredményeit, de jelen téma szempontjából előbbieket tartom a legfontosabbnak, vagyis azokat, amelyek „*a táncolás módjára, dinamikájára, az indítékokra, az egyes testrészek mozgására utalnak.*”¹⁴ Önmagukban azonban ezek a szavak, kifejezések nem elegendők a 21. századi városi folklorizmus és neofolklorizmus jelenségeinek és közösségszervező vonatkozásainak feltárásához, viszont adhatnak egy viszonyítási pontot a néprajzi-folklorisztikai kutatások és a városi tánchasználat, illetve hagyományértelmezés kapcsolatainak feltérképezéséhez.

A *néptánc*kutatás, vagy *néptánc*tudomány elnevezések a „*nép*” kifejezéssel egyfajta történeti réteget hordoznak, hiszen a „*nép*”¹⁵ a mai tudományos terminológia állapota szerint kiüresedett fogalom.¹⁶ Politikai-társadalmi beágyazottságát elvesztette, vagyis leginkább nem *népi*, hanem etnikus jellemzőik alapján a történeti táncok – amelyeket az agrárnépesség formált és használt olyan kontextusban, ahogyan a jelenkor emberének tudomása van róla – városi környezetben való túléléséről, újraéledéséről, illetve újraértelmezéséről beszélhetünk.

Ha egy kulturális elem bekerül egy, a fejlődési helyétől különböző szociokulturális közegbe, a kölcsönhatások más módokon formálják azt, funkciója megváltozik, a róla való beszéd, vagy éppen a megismerés eltérő csatornákon megy végbe, miközben a csatornák természete is változhat.¹⁷ A kognitív folyamatok olyankor működőképesek, amikor információdarabkákat, mozaikokat próbálunk összeilleszteni, következtetéseket vonunk le segítségükkel, és megpróbálunk egységes egészet alkotni belőlük.¹⁸ „A társas folyamatok segítségével befolyásolunk másokat, miközben minket is befolyásol mások véleménye – míg végül meg tudunk állapodni a valóság természetét illetően.”¹⁹ A csoport tagjai a táncpróbákon kívül is kommunikálnak egymással és számíthatnak egymás segítségére.

Tehát a kialakított kapcsolatok, amelyek a néptánc és a hozzá kapcsolódó esztétikai- és viselkedésformák mentén jöttek létre (fizikai érintkezés, az egy időben és helyen táncolás, stb.), alapot adnak az egymással való közvetlenebb hétköznapi érintkezésre.²⁰

---

¹⁴ LŐRINCZ D. 1987, 14.

¹⁵ KÓSA 1979.

¹⁶ KAVECSÁNSZKI 2013, 89.

¹⁷ BÍRÓ – GAGYI – PÉNTEK 1987, 26.

¹⁸ SMITH – MACKIE 2001, 71.

¹⁹ SMITH – MACKIE 2001, 71.

²⁰ TAKÁCS 2014, 469.

Jelen esetben a néptánc és a köré szerveződő csoport szellemi szükségletet elégíthetnek ki a mozgás, a hagyományos népi kultúrából származó és az ahhoz kapcsolódó szokások, illetve a társas/közösségi élményt adó tematikus szervezetek által. Andrásfalvy Bertalan is felteszi a kérdést, hogy az egyes embernek milyen szükségletei kielégíthetőek a táncolás által, hogy az életét teljes értékűnek érezhesse, hiszen nem mindig van tudomás a mélyen lévő, de annál fontosabb szükségleteknek egyáltalán a létezéséről is. A táncnak mely elemei, elemeinek milyen összetételű csoportjai adhatnak olyan élményt, mely lélektanilag megmagyarázható módon „létfontosságú”? Ha nem elégítjük ki ezeket a szükségleteket, találhatunk-e más módot rá? A kulturális adottságok milyen lehetőséget biztosítanak a szükséglet-kielégítési stratégiák megalkotásához? Andrásfalvy Bertalan véleménye szerint az egyik ilyen szükséglet, amit a tánc kielégíthet, az az egyén szocializációra való igényét elégíti ki.²¹

Folklor és hivatásos művészetek közt a kölcsönhatás állandó, az utóbbiak egész története folyamán alkotókként változó. Történeti-tipológiai tekintetben két jelentős szakaszát határozza meg Voigt Vilmos: a művészi termelésnek, mint olyannak kibontakozásakor az archaikus folklor a kizárólagos, az egyetlen esztétikai tradíció szerepét játssza; minden hivatásos művészet innen veszi kezdetét. A másik nagy szakasz polgári viszonyok közt jelentkezik, jelentős mértékben társadalmi-politikai indítékú és célzatú, ilyen megfontolásokkal a folklorhoz való tudatos visszanyúlást jelent. A folklorizmus nem képezi a folklorisztika vizsgálati tárgyát, bár maga a jelenség fontos forráshoz juttatja a tudományt, amelyet saját feladatai megoldásához nem nélkülözhet.²²

A paraszti tánckultúra ismerete, városi környezetben való gyakorlása egy látens normarendszert, egy alternatív életszemléletet közvetít az egyén szabad döntési jogának következtében. Fő funkciójuk az egykori értékek kifejezése és a képviselete lesz valamilyen mai cselekvésfolyamatban.²³ A 19. században mind az irodalom, mind a zene területén belül is megjelent a folklorizmus (gyakrabban használt és ismertebb nevén a népiesség, ugyanis ez a jelenség nem a folklorizmus tudatában jött létre, csak utólagos elnevezése ez a jelenségnek), s folytatódott a 20. század első évtizedeiben is.²⁴

---

²¹ ANDRÁSFALVY 2007.

²² VOIGT 1979.

²³ BÍRÓ 1987, 199.

²⁴ KÁKAI 2011, 5.

Hangsúlyozandó, hogy a néptáncal foglalkozó csoportok, együttesek vizsgálata mellett nem lehet kikerülni a táncházat mint szabadidő-eltöltési formát, hiszen mindkettőt revival elemnek tekinthetjük a néptánc- és táncházmozgalmon belül. Hiszen a paraszti táncművelés elemeit felelevenítők az elemeket a néphagyományból vették át, és kezdték el használni utóbbinál a revival szót egy olyan táncalkalomra, amivel egy hasonlót szerettek volna rekonstruálni, mint ami egykor élt a paraszti réteg körében. Az egykori táncházak a fiatalok kötetlen szórakozását jelentette, s ezt a funkciót szeretné visszacsempészni a városokba 21. században is a társadalom „néphagyományt” kedvelő rétege. Az 1970-es években működő táncgyűjtések lelkes fiataljai a megtanult táncokat nem csak kötött módon, koreográfiában szerették volna előadni, hanem szabadon, saját szórakoztatásukra táncolni, és ezzel megfelelni a táncalkalmak és a táncolás korábbi céljának.²⁵

Érdekes tehát foglalkozni azokkal az elsődleges észlelésből fakadó megnyilvánulásokkal, amelyek a néptáncal, az azt művelő közösségekkel kapcsolatosak, hiszen szélesebb kontextusban felderíthető lehet a rendelkezésre álló idő beosztása és annak súlypontjai, melyek szorosan összefüggnek a gazdasági folyamatok alakulásával, a fogyasztási szokások mibenlétével, noha ez a szempont egészen elenyészőnek tűnik a téma részletes tárgyaltságának elfogadottsága szempontjából.

Kérdésként merülhetnek fel tehát a vizsgált témával kapcsolatban, hogy milyen súllyal kerül a néptánc az egyén életformájának alakulásába? Mennyi időt fordít arra, hogy minőségi szempontból megelégedettséget érjen el? Hogyan tekint a többi emberre, akik hasonló, vagy azonos motivációkkal ugyanolyan tevékenységet folytatnak? Ezeknek a kérdéseknek a megválaszolására tett kísérlettel próbálom megvilágítani az általam fontosnak tartott problémakört.

A Délkert Táncgyűjtés két csoportra osztható, melyek leginkább a tagok életkora okán különülnek el egymástól, noha nagyobb szabású fellépéseiket közösen szervezik. A Délkert Napsugár táncgyűjtés 2007-ben alakult, korábban már megszűnt, vagy nevet változtatott táncgyűjtések tagjaiból. Ezek között meg kell említeni az ÉDOSZ Táncgyűjtést, a DÉLÉP Napsugár Táncgyűjtést (amelyből a jelenlegi csoport nevét megtartotta), a Szeged Táncgyűjtést és a JATE Táncgyűjtést. Ezen táncgyűjtések működése szorosan összekapcsolódott a táncházmozgalommal, mely Szegeden is virágkorát élte a rendszerváltozás előtt, és ma is jelentős szerepe van a

---

²⁵ SIKLÓS 1977, 9.

társadalom szórakozási szokásai között. Táncháztörténeti beszélgetések, a témával foglalkozó sajtóanyag-gyűjtemények a legtöbb esetben megemlítik a táncház közönségét adó együttesek szerepét a néptáncmozgalomban, helyüket a városi revival táncéletben.

A táncházmozgalomról összességében az mondható el, hogy jelenleg egy városi szubkultúrának számít, amelynek megvannak a maga belső (paraszi világtól független) hagyományai, legendái, hősei. (Hasonló tendenciát figyelhetünk meg az 1945–1948 közötti néptáncmozgalom esetében is, bármennyire is szerették hangsúlyozni a résztvevők, hogy céljuk tevékenységüket összemzeti kinccsé tenni.) A parasztság, mint osztály gyakorlatilag eltűnt, így nincs, ami feltétlenül emlékeztesse a résztvevőket a tánc paraszi eredetére, más szóval eredeti réteggkultúra voltára. További tendencia, hogy ma nincs meg az a komplex kulturális közeg sem, ami a hetvenes évek táncházmozgalmának hátterében olyan fontos volt. Kifelé fontos szerepe van a nemzeti önreprezentációban, befelé pedig az önszervező, baráti kisközösségek létrejöttében.”²⁶

A Délkert Möndörgő Táncegyüttes 2011-ben alakult, tagságát legnagyobbbrészt egyetemi hallgatók, volt egyetemisták adják, akikhez csatlakoztak barátok, ismerősök, más táncegyüttesek korábbi tagjai.²⁷ Az együttes működését a Kecskéstelepi Művelődési Ház biztosítja, melyet Kollár József művelődésszervező vezet. Én magam részt vettem az együttes alapításában. A megalakuláskor igyekeztünk figyelembe venni az érdeklődők és a korábbi együttesből maradt tagok szabadidejét, egyéb elfoglaltságait. A próbák rendje így alakul: heti két alkalom, szerdán és vasárnap 20:00-tól. Ezekben az időpontokban mindenki ráér, és csak alkalmoszerűen fordulhatnak elő olyan problémák, amiért a tag nem vesz részt a próbán.

A szabadidőről

Társadalmunkban a fejlődés következtében megnövekedett a szabadidő szerepe, illetve megváltozott az aránya az ember időháztartásában. Társadalmi érdek, hogy a növekvő szabadidő-lehetőségek valósággá váljanak, s az emberek élni tudjanak az adottságokkal, ezek révén életüket gazdagabbá, tartalmasabbá tudják tenni.

A szabadidő szinte egyidős az emberiséggel, bár eltöltésének időkeretei és tartalma történelmi koronként jelentősen változott. Életünket szabályozott

---

²⁶ BARTA 2014, 161–163.

²⁷ Simoncsics Pál együttesvezető szóbeli közlése alapján.

időkeretben, időstruktúrában éljük (munka, tanulás, pihenés, szórakozás), amelyet külső befolyásra megteremtünk magunknak. Ez egyfajta életrendet teremthet körülöttünk, vagy időbeosztási kényszert gyakorolhat ránk. A pszichikus egyensúlyt a társadalmilag és gazdaságilag kötött, valamint a szabadon végzett tevékenységek harmóniája adja. Így a szabadidő életvitelünk meghatározó tényezője, de egyben az egyéni szabadság jellemzője is.

A szocializáció folyamatában igyekszünk megtanulni az aktív alkalmazkodás szabályait, miközben keressük azokat a tereket és időkereteket, amelyek nem tartoznak a szabályozott, szabályokhoz kötődő elfoglaltságunkhoz. Így formálódik a gyermek, a fiatal életrendje a szülők (család), nevelők segítségével, s megfelelő pedagógiai ráhatással az önálló életrend, majd életmódszervezés tapasztalatait is megszerzik. A későbbiek során ezek alakítják ki az egyéni, a mikro- és makroszintű életritmust.²⁸

A következő kérdésekre adott válaszok interjúrészekből és korábban felvett szövegesen kifejtendő kérdőívekből származnak. Itt kíváncsi voltam a szabadidő-felhasználási súlypontokra, az először felmerülő gondolatokra és azok kiválasztására a válaszádnál.

„Néptáncolok, nagyon szeretek olvasni, önkénteskedek, kézműveskedek, ezeken kívül szívesen vagyok a családommal, keresztgyermekkel és a barátaimmal.”²⁹

„Szívesen kirándulok, barátaimmal szervezek programokat, olvasok, kézimunkázok.”³⁰

„Főzni és sütni szoktam, néha kirándulni, ha hazajövök Budapestre, akkor a barátnőimmel táncbázisra szoktunk menni.”³¹

„Minél többet próbálok a szabadban tevékenykedni legyen az akár kerti munka, akár sport. Ezen felül szeretek zenét hallgatni és TÁNCOLNI.”³²

„Sok időt töltök a friss levegőn, cicákat simogatok, a barátaimmal találkozok, moziba és színházba megyek.”³³

---

²⁸ KOVÁCSNÉ DR. BAKOSI É. N., 6.

²⁹ Jancsó Brigitta 22 éves, Borica-Bálint Sándor TE kezdő csoportja (2012-es adatfelvétel).

³⁰ Sija Éva, Borica-Bálint Sándor TE kezdő csoportja (2012-es adatfelvétel).

³¹ Szücs Brigitta 22 éves, Délikert Mőndőrgő TE (2012-es adatfelvétel).

³² 20 éves nő, Délikert Mőndőrgő TE Szanki Búzavirág Néptánc csoport (2012-es adatfelvétel).

³³ 31 éves nő, Borica-Bálint Sándor TE kezdő csoportja (2012-es adatfelvétel).

„A néptáncon kívül népzenelek (hegedülők), olvasok, kötögetek a tévé előtt, keresztretjvényt fejtek, internetezek legtöbbször. Néha kirándulok, túrázok, de ez ritka.”³⁴

„Úgy érzem egyre fontosabb szerepe van a táncnak mindennapjaimban. Mindig örömmel készülök a próbákra és úgy igyekszem szervezni a programjaimat, hogy táncházakba is eljussak.”³⁵

“Néha már elsörendű, ezt a családtagok nem mindig nézik jó szemmel bár ők is szeretnek táncolni de azt mondják ezt se kell túlzásba vinni, szerintem ezt nem lehet túlzásba vinni.”³⁶

„Legszívesebben minden nap táncolnék, de amúgy igen, elég fontos helyet foglal el, nem csak, mint táncolás, mozgás szempontjából, hanem olvasni, hallgatni is szeretek róla, szeretek foglalkozni vele.”³⁷

„Fontos szerepet, bár munka mellett ez egyfajta „hobby”. Mégis nincs olyan nap, hogy valamilyen formában ne lenne jelen az életemben a néptánc vagy a népzene. A fontossági listámon elég tekintélyes helyen áll.”³⁸

„Hetente két próbaalkalmat. Régebben sűrűbb táncház-látogatás.”³⁹

„Fontos helyet, mert a heti két próbán kívül táncházakba is járok.”⁴⁰

Összefoglalás

Dolgozatomban igyekeztem megvilágítani a városi szabadidő-kultúra és a néptáncos közösségek önazonosságának viszonyát, valamint a néptáncos revival jelenséget egy szegedi táncegyüttes példáján keresztül. A vizsgálat során elméleti és módszertani problémákkal találkoztam, ezért a tudományterületek értelmezésbeli és vizsgálati módszereinek ellentmondásait próbáltam szintetizálni. E részről összességében elmondható, hogy bár a fogalmi rendszerek között találtam átfedéseket, a teljes megfeleltetés a kutatott probléma azonosnak vélt aspektusaira, nem sikerült. Ez további kutatást

---

³⁴ 46 éves nő, Borica-Bálint Sándor TE kezdő csoportja (2012-es adatfelvétel).

³⁵ Jancsó Brigitta 22 éves. Borica-Bálint Sándor TE kezdő csoportja (2012-es adatfelvétel).

³⁶ Papp Máté 16 éves. Délikert Möndörgő TE Padkaporos Néptáncgyüttes Kiskunfélegyháza (2012-es adatfelvétel).

³⁷ Székely Anna 21 éves, Délikert Möndörgő TE (2012-es adatfelvétel).

³⁸ 25 éves nő, Délikert Möndörgő TE Szanki Búzavirág Néptáncsoport (2012-es adatfelvétel).

³⁹ 28 éves férfi, Délikert Möndörgő TE Nagykun TE Kisújszállás (2012-es adatfelvétel).

⁴⁰ 28 éves nő, Borica-Bálint Sándor TE kezdő csoportja (2012-es adatfelvétel).

igényel, valamint alapszintű szakirányú továbbképzést, a témában való jobb elmélyedést, lehetőleg a szaktudomány művelőjének segítségével.

Az adatfelvételek során kiderült, hogy a néptáncos érdeklődés városi környezetben való megnyilvánulása nem függ a személyek iskolázottságától, előzetes tánc tudásától, hanem a környezetből és médiából kapott ingerek azok, amelyek befolyásolják az elmozdulást a szabadidő felhasználásának ebbe az irányába. A funkcionális időfelhasználás a szabadidő értelmes eltöltésében kap jelentőséget, hiszen az idő egyénspecifikus beosztása teszi lehetővé az életrend legjobb strukturálását, amely a táncos érdeklődés okán összegegyeztetésre kerül a társak, a csoport többi tagjának időbeosztásával.

A téma körüljárása tehát részben sikerült, vagyis adatokat kaptam a kutatás tovább folytatásához és ötleteket az elméleti háttér logikusabb felépítéséhez. A későbbiekben szükség van a problémakör leszűkítésére, valamint további interjúk készítésére, kérdőíves adatfelvételre.

Irodalom

ANDRÁSFALVY 2007 = Andrásfalvy Bertalan: Gondolatok a táncról és tánckedvről. In: Barna Gábor – Csonka-Takács Eszter – Varga Sándor (szerk.): *Táncagyomány: átadás és átvétel. Tanulmányok Felföldi László tiszteletére*. Szeged: Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, 2007, 25–31.

http://folkradio.hu/folk szemle/andrasfalvy_tancestanckedv/index.php
(2015.04.27.)

BALI 2006 = Bali János: Szimpátia-identitás – Az Internazionale magyarországi szurkolói klubjának kulturális antropológiai vizsgálata. In: A. Gergely András – Papp Richárd – Prónai Csaba (szerk.): *Kultúrák között. Hommage a Boglár Lajos*. Budapest: Nyitott Könyvműhely Kiadó, 2006, 337–350.

BARTA 2014 = Barta Tamás: Magyar néptáncmozgalom a korai időkben – társadalmi ideológia vagy nemzeti művészet? *Eszmélet* 101. szám (2014. tavasz) 141–166.

BÍRÓ – GAGYI 1987 = Bíró Zoltán – Gagy József: A folklorizmus háttéréről. In: BÍRÓ – GAGYI – PÉNTEK 1987, 63–81.

BÍRÓ – GAGYI – PÉNTEK 1987 = Bíró Zoltán – Gagy József – Péntek János (szerk.): *Néphagyományok új környezetben – Tanulmányok a folklorizmus köréből*. Bukarest: Kriterion Könyvkiadó, 1987.

- BÍRÓ 1987 = Bíró Zoltán: Egy új szempont esélyei. In: BÍRÓ – GAGYI – PÉNTEK 1987, 26–48.
- HERSKOVITS 2002–2003 = Herskovits, J. Melville: Az antropológia: Az ember tudománya. In: A. Gergely András (összeáll.): *Kulturális antropológia. Tantárgyi forrásanyag az Ember-, erkölcs- és vallásismeret tantárgyhoz.* Budapest: Fővárosi Ped. Int., 2002–2003.
<http://mek.niif.hu/01600/01668/01668.htm#7> (2015.04.27.)
- ISTVÁNOVITS 1979 = Istvánovits Márton: Hagyomány. In: Ortutay Gyula (főszerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon* II. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1979.
<http://mek.niif.hu/02100/02115/html/2-898.html> (2015.04.29.)
- JÁNOSI 1986 = Jánosi György: *A szórakozás történelmi funkcióváltozásai.* Budapest: Magvető Kiadó, 1986.
- KÁKAI 2011 = Kákai Emese: *A Milleniumi Kávéház táncházainak bemutatása.* (Szakdolgozat) Szeged: SZTE BTK Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, 2011.
- KASCHUBA 2004 = Kaschuba, Wolfgang: *Bevezetés az európai etnológiába.* Debrecen: Csokonai Kiadó, 2004.
- KAVECSÁNSZKI 2013 = Kavecsánszki Máté: A táncantropológiai módszer alkalmazásának lehetőségei a nemzeti-etnikai identitás vizsgálatában, In: Karlovitz János Tibor (szerk.): *Tanulmányok az emberi gondolkodás tárgykörében.* Komárom: International Research Institute, 2013, 89–97.
- KÓSA 1979 = Kósa László: Nép. In: Ortutay Gyula (főszerk.): *Magyar Néprajzi Lexikon* II. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1979.
<http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/3-1977.html> (2015.04.29.)
- KOVÁCSNÉ DR. BAKOSI É. N. = Kovácsné Dr. Bakosi Éva: *A szabadidő pedagógiai kérdéseire.* HURO-1001/268/2.3.1. „Határmenti együttműködés erősítése a szociális szakemberek képzése és munkaerőpiaci orientációja területén – Deepening of cross-border cooperation in the field of training and labour market orientation of social professionals”
<http://www.partium.ro/socprof/Documents/Training%20material%201.pdf> (2015.04.27.)

- LŐRINCZ D. 1987 = Lőrincz D. József: *A folklorizmus kutatás általános kérdései* (kézirat) <http://lorincz.adatbank.transindex.ro/belso.php?k=55&p=4452> (2015.04.29.)
(Eredeti megjelenés: *A folklorizmus kutatás általános kérdései*. In: BÍRÓ – GAGYI – PÉNTEK 1987. – Az internetes tanulmány a kötetben megjelenttől annyiban tér el, hogy a kritikai észrevételek miatt a szerző kiegészítette azt.)
- SIKLÓS 1977 = SIKLÓS László: *Táncház*. Budapest: Zenemű Kiadó, 1977.
- SMITH – MACKIE 2001 = Smith, R. Eliot – Mackie, M. Diane: *Szociálpszichológia*. Budapest: Osiris Kiadó, 2001.
- SZILVAY 2015 = Szilvay Gergely: Berecz Pista: A néptánc nemzetnevelő tényező
http://fesztival.mandiner.hu/cikk/20150310_berecz_pista_a_neptanc_nemze_tnevelo_tenyezo (2015.04.29.)
- TAKÁCS 2014 = Takács Gergely: Review of the emotional and identity-forming basis of lived experiences in folk dance communities in the vicinity of Szeged – thoughts on an ongoing research. *Acta Ethnographica Hungarica* Volume 59, Issue 2, December 2014 (ed. Gábor Barna) 467–471.
- TAKÁCS 2015 = Takács Gergely: *A néptáncos revival mozgalom szerepe napjaink városi szabadidő-kultúrájának alakításában Szegeden – egy táncegyüttes példája*. (Szakdolgozat) Szeged: SZTE BTK Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, 2015.
- VOIGT 1979 = Voigt Vilmos: Folklorizmus. In: Ortutay Gyula (főszerk *Magyar Néprajzi Lexikon* II. Budapest: Akadémiai Kiadó, 1979.
<http://mek.niif.hu/02100/02115/html/2-393.html> (2012.04.10.)

The role of the folkdance revival movement in forming of freetime culture in Szeged due to a folkdance ensemble

GERGELY TAKÁCS

The purpose of my article is to shed light to the self-identical relations of the urban free time-culture and folkdance communities, while discussing the phenomena of folkdance revival regarding the example of a dance group in Szeged. Throughout my analysis I addressed theoretical and methodological dilemmas, and for this reason I tried to synthesize the contradictions in the interpretational and analytical fields of research. Though one might find overlaps in the conceptual systems regarding this section, the full correspondence of the similar problematic aspects was not manageable. The aforementioned will require further research, just as basic professional training, deeper involvement in the topic and possibly with the help of an experienced professional.

During data collection it became clear that the manifestation of interest towards folkdance in urban environment is not influenced by the individual's education, previous dancing experience, but the usage of free time is relocated to this direction by the stimuli generated by the environment and media. The functional usage of time gains significance in the appearance of rational free time activities, since the self-specific time scheduling will enable the most efficient structuralization of the lifestyle order which, on the basis of interest towards dancing, will conclude in the synchronization of time schedule for the rest of the group, consisting of the dancing peers.

Therefore overviewing the topic was partly successful meaning that I extracted data on which further research can be carried out and gained ideas for constructing a more logical theoretical background. Furthermore dilemma in question will have to be specified more precisely, future interviews and questionnaires will have to be carried out.⁴¹

---

⁴¹ TAKÁCS 2015, 44. Az előadásból készült tanulmány MA-szintű szakdolgozatom rövidített és módosított változata.